

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І МЕЧНИКОВА  
ФАКУЛЬТЕТ ХІМІЇ ТА ФАРМАЦІЇ

**Л. В. Еберле, О. В. Устянська**

# **ГОМЕОПАТИЧНІ ПРЕПАРАТИ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для проведення практичних занять

ОДЕСА  
ОНУ  
2022

УДК 57:615.2;615.3;615.4

**Укладачі:**

**Л. В. Еберле**, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фармакології та технології ліків;

**О. В. Устянська**, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фармакології та технології ліків.

**Рецензенти:**

**А. О. Цісак**, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фармакології та технології ліків ОНУ імені І. І. Мечникова;

**О. І. Александрова**, кандидат біологічних наук, доцент кафедри органічних і фармацевтичних технологій національного університету «Одеська політехніка».

Рекомендовано вченою радою  
факультету хімії та фармацевції ОНУ імені І. І. Мечникова.  
Протокол № 7 від 12.04.2022 р.

**Еберле Л. В.**

Гомеопатичні препарати : метод. вказівки / Л. В. Еберле,  
О. В. Устянська. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. –  
50 с.

Методичні вказівки для проведення практичних занять з курсу «Гомеопатичні препарати» призначені для засвоєння студентами теоретичних основ з історії гомеопатії, її принципів у сучасному науковому розумінні; описані лікарські форми та їх приготування, виписування та застосування у хворих. Дано опис найбільш характерних для гомеопатії препаратів та їх призначення при поширених респіраторних і серцево-судинних захворюваннях.

УДК 57:615.2;615.3;615.4

© Еберле Л. В., Устянська О. В., 2022  
© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b>		5
<b>РОЗДІЛ I.</b>	Історія гомеопатії. Місце гомеопатії у сучасній медицині. Наукові дослідження, спрямовані на теоретичне обґрунтування гомеопатії. Нормативні документи, що регламентують гомеопатичний метод лікування в Україні.	6
	<i>Заняття № 1.</i> Вступ. Історія гомеопатії. Місце гомеопатії у сучасній медицині. Нормативні документи, що регламентують гомеопатичний метод лікування в Україні.	6
	<i>Заняття № 2.</i> Загальні правила оформлення рецепту на гомеопатичний препарат. Наукові дослідження, спрямовані на теоретичне обґрунтування гомеопатії.	8
<b>РОЗДІЛ II.</b>	Основні принципи гомеопатії за С. Ганеманом. Конституційний та нозологічні принципи подоби. Загальні патологічні синдроми.	10
	<i>Заняття № 1.</i> Основні засади гомеопатії за С. Ганеманом. Конституційний та нозологічний принципи подібності. Розбір схеми В. І. Варшавського.	10
	<i>Заняття № 2.</i> Закон Герінга та «Велика захисна система» Г. Рекквега.	11
	<i>Заняття № 3.</i> Індивідуальний та комплексний підхід до діагностики та лікування хворого. Визначення гомеопатичного типу пацієнта.	12
	<i>Заняття № 4.</i> Лікування за принципом подібності ліків та хвороб. Загальні патологічні синдроми: алергія	14
	<i>Заняття № 5.</i> Лікування за принципом подібності до ліків та хвороби. Загальні патологічні синдроми: запалення	17
	<i>Заняття № 6.</i> Лікування за принципом подібності до ліків та хвороби. Загальні патологічні синдроми: лихоманка	19

	<i>Заняття № 7.</i> Лікування за принципом подібності ліків та хвороб. Загальні патологічні синдроми: біль	21
<b>РОЗДІЛ</b>	Особливості фармацевтичної гомеопатії. Загальні	24
<b>ІІІ.</b>	засади виготовлення гомеопатичних препаратів. Загальна характеристика субстанцій та допоміжних речовин	
	<i>Заняття № 1.</i> Загальні принципи виготовлення гомеопатичних препаратів. Загальна характеристика субстанцій та допоміжних речовин	24
<b>РОЗДІЛ</b>	Теоретичні аспекти виготовлення гомеопатичних	28
<b>ІV.</b>	препаратів у різних лікарських формах. Розведення. Потенціювання. Класифікація гомеопатичних препаратів. Поняття про гомеопатичні дози	
	<i>Заняття № 1.</i> Теоретичні аспекти виготовлення гомеопатичних препаратів у різних лікарських формах. Розведення. Потенціювання. Класифікація гомеопатичних препаратів. Поняття про гомеопатичні дози	28
<b>РОЗДІЛ</b>	Упаковка, маркування, зберігання гомеопатичних	34
<b>V.</b>	препаратів. Контроль якості гомеопатичних лікарських засобів та препаратів	
	<i>Заняття № 1.</i> Упаковка, маркування, зберігання гомеопатичних препаратів. Контроль якості гомеопатичних лікарських засобів та препаратів	34
<b>РОЗДІЛ</b>	Основні лікарські засоби, що застосовуються у	42
<b>VI.</b>	гомеопатії. Гомеопатичні ліки, що застосовуються при найпоширеніших захворюваннях	
	<i>Заняття № 1.</i> Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях органів дихання	42
	<i>Заняття № 2.</i> Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях серцево-судинної системи	44
	Теми для самостійної роботи студента	46
	Питання до залікового заняття з дисципліни «Фармацевтична гомеопатія» для студентів спеціальності «Фармація»	47

## ВСТУП

Назва «гомеопатія» походить від грецьких слів *homios* – подібний і *pathos* – хвороба, страждання, що покладено в основу принципу даної дисципліни. Такий підхід до проблем лікування є альтернативним порівняно з алопатією, де одна хвороба виліковується протилежним захворюванням або подразником ендogenousого чи екзогенного походження.

Протягом двох століть існування «Гомеопатії» до неї складалося традиційно недовірливе ставлення медичної громадськості. Причиною цього стало лікування надмалими дозами, що використовується в терапії. У той же час саме повна нешкідливість залучають хворих та лікарів практичної охорони здоров'я до гомеопатичних препаратів, оскільки сучасна фармакотерапія загрожує численними та часом небезпечними ускладненнями.

«Гомеопатія» – це тип регулюючої терапії. І хоча вона виникла і продовжує існувати у складі клінічної медицини, їй властивий такий напрямок, де ліки та організм взаємодіють не на біохімічному рівні, а на інформаційному згідно із законами квантової фізики, як регулятори цілісної нейроенергетичної системи, якою є організм людини.

Лікувальний ефект у даній області визначається впливом на процеси фізіологічної саморегуляції, наявністю достатнього арсеналу ліків для індивідуального вибору, знанням його принципів та правил призначення, вмінням правильно та своєчасно оцінити реакцію хворого на дію ліків, які у гомеопатії є не так діючою речовиною, скільки сигналом щодо реакції захисно-приспосувальних механізмів, які нормалізують гомеостаз. Таке уявлення за наявності спільної з альтернативним лікуванням мети у вигляді усунення патології ліками не виключає, а розширює і поглиблює знання лікарів про специфічну фармакодинаміку та фармакокінетику сучасних гомеопатичних ліків.

**РОЗДІЛ I. Історія гомеопатії. Місце гомеопатії у сучасній медицині.  
Наукові дослідження, спрямовані на теоретичне обґрунтування  
гомеопатії. Нормативні документи, що регламентують  
гомеопатичний метод лікування в Україні**

***Заняття № 1. Вступ. Історія гомеопатії. Місце гомеопатії у  
сучасній медицині. Нормативні документи, що регламентують  
гомеопатичний метод лікування в Україні***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення нормативних документів, що регламентують гомеопатичний метод лікування в Україні.

**Запитання для самоконтролю**

1. Фармацевтична гомеопатія як наукова дисципліна. Предмет, цілі та завдання. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами.
2. Напрямки гомеопатії за профілем використання. Класична гомеопатія. Антропософська гомеопатія. Наукова гомеопатія. Ветеринарна гомеопатія.
3. Наукові напрямки гомеопатичної фармації. Технологія гомеопатичних лікарських форм та препаратів. Стандартизація та контроль якості гомеопатичних лікарських засобів. Гомеопатична фармакогнозія. Організація гомеопатичних виробництв та економіка.
4. Гомеопатична мезотерапія, опис методу та техніки, застосування в медицині. Засновник гомеопатії С. Ганеман та його послідовники (К. Герінг, Д. Т. Кент), їхні наукові праці.
5. Г. Рекквег – основоположник гомотоксикології. Поняття про гомотоксин.
6. Історичні етапи розвитку фармацевтичної гомеопатії. Розвиток гомеопатії в Україні та за кордоном.
7. Місце гомеопатії у сучасній медицині.

8. Основні нормативні документи, що регламентують гомеопатичний метод лікування, виготовлення та контроль якості гомеопатичних препаратів в Україні.

*Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.
2. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса, ОНМедУ, 2020. 168 с.ї
3. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації / Тихонов О. І., Ярних Т. Г. ; за ред. О. І. Тихонова. – Вид. 4-те, випр. та допов. – Вінниця : Нова Книга, 2016. – 536 с.
4. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-е вид. - Доповнення 1. -Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2016. 360 с.
5. Шульга Л. І., Безценна Т. С., Губченко Т. Д., Лукієнко О. В. Гомеопатичні препарати промислового виробництва як питання для самостійного розгляду у післядипломній підготовці спеціалістів фармації. Матер. II наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, м. Харків, 27 квітня 2018 р. X. : НФаУ, 2018. С. 451 – 453.
6. Relton C, Cooper K, Viksveen P, Fibert P, Thomas K. Prevalence of homeopathy use by the general population worldwide: a systematic review. *Homeopathy*.2017. 106 (2). P. 69 – 78.

***Заняття № 2. Загальні правила оформлення рецепту на гомеопатичний препарат. Наукові дослідження, спрямовані на теоретичне обґрунтування гомеопатії***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, освоєння правил виписування гомеопатичних засобів у різних лікарських формах.

**Запитання для самоконтролю**

1. Теорії, що пояснюють механізм дії гомеопатичних засобів. Поняття про гомеопатичний препарат та інформаційно-рецепторно-регуляторну концепцію гомеопатії.
2. Загальні правила оформлення рецепту на гомеопатичний препарат.
3. Основні елементи діагнозу (етіологія хвороби, патоморфологічні прояви, характер і ступінь функціональних розладів, особливості перебігу хвороби, що залежать від особливості хворого).
4. Метод молекулярного флукуаційного світлорозсіювання для оцінки фізичної сутності гомеопатичного препарату (1985, Ф. Р. Черніков).
5. Теорія процесів утворення гомеопатичного лікарського засобу на основі протонного транспорту (1995, В. Н. Сорокін).
6. Метод трансрезонансної радіоспектроскопії, застосування в гомеопатії.
7. Метод кристалографії, розроблений Нижегородською медичною академією (А. В. Воробйов з співавт.) спільно з гомеопатичною асоціацією за підтримки підприємства «Гомеофарма».
8. Проблеми стандартизації гомеопатичних лікарських засобів.
9. Ознайомлення з рецептурою гомеопатичної аптеки.
10. Відвідування гомеопатичного відділу аптеки.

***Список рекомендованої літератури***

1. Лекційний матеріал.



2. Вишнеvsька Л. І., Сергеева О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

3. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-е вид. - Доповнення 1. - Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2016. 360 с.

4. Вишнеvsька Л. І., Половко Н. П., Олійник С. В., Коноваленко І. С. Технологія гомеопатичних лікарських засобів : метод. рек. до практичних і семінарських занять. Х.: Вид-во НФаУ, 2018. 56 с.

5. Олійник С. В. Актуальність створення гомеопатичних препаратів на основі сировини рослинного походження. *Scientific Journal «ScienceRise»*. № 12. (4). 2015. С. 43 – 47.

## **РОЗДІЛ II. Основні принципи гомеопатії за С. Ганеманом. Конституційний та нозологічні принципи подібності. Загальні патологічні синдроми**

*Заняття № 1. Основні засади гомеопатії за С. Ганеманом.  
Конституційний та нозологічний принципи подібності. Розбір  
схеми В. І. Варшавського*

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення основних принципів гомеопатії.

### **Запитання для самоконтролю**

1. Принцип (правило) подібності.
2. Принцип застосування лікарських речовин у малих дозах (високих розведеннях).
3. Принцип потенціювання або динамізації.
4. Принцип випробування гомеопатичного препарату в нетоксичних дозах на здорових людях.
5. Індивідуальний та комплексний підходи до діагностики та лікування хворого.
6. Принцип подібності між ліками та хворими (конституційний принцип). Навести приклади.
7. Принцип подібності між ліками та хворобою (нозологічний принцип). Навести приклади.
8. Поняття «динамізації», «розведення» (високі, середні, низькі), «модальності», «потенціювання». Принцип динамізації за С. Ганеманом.
9. Вчення про конституційні лікарські типи.

### *Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.

2. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.

3. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вид. 4-те, випр. та допов. Вінниця : Нова Книга, 2016. 536 с.

4. Relton C, Cooper K, Viksveen P, Fibert P, Thomas K. Prevalence of homeopathy use by the general population worldwide: a systematic review. *Homeopathy*.2017. 106 (2). P. 69 – 78.

## ***Заняття № 2. Закон Герінга та «Велика захисна система» Г. Рекквега***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття.

### **Запитання для самоконтролю**

1. Фази «Великої захисної системи» Г. Рекквега: екскреції, запалення, депонування, імпрегнації, дегенерації, дедиференціації.

2. Поняття «прогресивної вікаріації».

3. Поняття «регресивної вікаріації».

4. Поняття про біологічний перетин.

5. Визначення закону Герінга.

6. Поняття про гомотоксикологію, зв'язок з іншими дисциплінами. Поняття про гомотоксин.

7. Детоксикація та дренаж з позицій теорії гомотоксикології. Провідні дренажні препарати: Лімфоміозот, Берберіс-Гомаккорд, Нукс-Воміка-Гомаккорд. Застосування та лікарські форми.

8. Лікарське загострення у гомеопатії.

9. Типи первинної реакції пацієнта на лікування гомеопатичними препаратами. Навести приклади та дати пояснення

*Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.
2. Вишневська Л. І., Сергєєва О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.
3. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.
4. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вид. 4-те, випр. та допов. Вінниця : Нова Книга, 2016. 536 с.

*Завдання:* оформити таблицю «Зміст та сутність “Законів одужання” Герінга».

<b>Зміст та сутність «законів одужання Герінга»</b>	
<b>Закон</b>	<b>Опис</b>
<b>1-й закон Герінга</b>	
<b>2-й закон Герінга</b>	
<b>3-й закон Герінга</b>	

***Заняття № 3. Індивідуальний та комплексний підхід до діагностики та лікування хворого. Визначення гомеопатичного типу пацієнта***

**Ціль заняття:** дати знання характеристик основних конституційних типів та засобів у гомеопатії. Навчити методології підбору конституційного засобу для конкретного хворого.

## **Запитання для самоконтролю**

1. Принцип подібності між ліками та хворими (конституційний принцип). Навести приклади.
2. Принцип подібності між ліками та хворобою (нозологічний принцип). Навести приклади.
3. Вивчення конституційних типів: Барія карбонат, Белладонна, Барбарис, Бура, Переступ білий, Кальція карбонат, Кальція фторид, Кальцій фосфорнокислий, Ромашка, Чистотіл, Хіна, Кукольван, Пізнбоцвіт, Гіркий гарбуз, Боліголов п'ятий гіркий, Жасмин жовтий, Графіт, Сірчана печінка, Йод, Плющ отруйний, Кремнезем, Сірка, Аконітум, Глинозем, Нітрат срібла, Золото, Ігнація, Пульсатилла, Нуксвоміка.
4. Уявлення про три глобальні конституції в гомеопатії (Антуан Небель). Фізичні характеристики карбонічної, фосфоричної та флюоричної конституції.
5. Методологія реперторизації.

*Завдання 1:* віднести вивчені на занятті конституційні типи до одного з типів (оформити таблицю).

<b>Карбонічний тип</b>	<b>Фосфоричний тип</b>	<b>Флюоричний тип</b>

## *Завдання 2*

1. Провести фармацевтичне консультування хворого з роз'ясненням правил прийому гомеопатичних засобів.

2. Вибрати гомеопатичний засіб за довідником-реперторіумом на основі подібності ліки – хвороба.

3. Вибрати гомеопатичний засіб, враховуючи конституційний тип пацієнта, модальність.

#### *Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.

2. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.

3. Рубан О. А., Перцев І. М., Куценко С. А., Маслій Ю. С. Допоміжні речовини у виробництві ліків : навч. посібн. для студ. вищ. фармацев. навч. закл. Х.: Золоті сторінки, 2016. 720 с.

4. Вильям Берике *Materia Medica* гомеопатических препаратов. *Libra*. 2017. 720 с.

5. Державна фармакопея України: / Укр. наук. фармакопейний центр якості лікарських засобів. – 2 вид. – Х.: Держ. п-во «Укр. наук. фармакопейний центр лікарських засобів», 2015. Т. 1. 1128 с.

6. Вишневська Л. І., Сергеева О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

7. Вишневська Л. І., Половко Н. П., Олійник С. В. Технологія гомеопатичних лікарських засобів : навчально-методичний посібник для викладачів. Х.: Вид-во НФаУ, 2018. 86 с.

#### ***Заняття № 4. Лікування за принципом подібності ліків та хвороб. Загальні патологічні синдроми: алергія***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення гомеопатичних препаратів, що застосовуються при алергічних реакціях.

## Запитання для самоконтролю

1. Алергія, визначення, причини. Типи алергічних реакцій (негайного та уповільненого типу), провідні патогенетичні фактори.
2. Класифікація алергічних захворювань. Діагностика. Загальні засади лікування. Алопатичні препарати для лікування алергічних захворювань, можливість комбінації їх з гомеопатичними препаратами.
3. Монопрепарати для лікування алергії: *Sulfur* (Сірий колір), *Sulfur iodatum* (Сплав сірий йоду), *Euphrasia officinalis* (Очанка аптечна), *Urtica urens* (Кропива пекуча), *Apis mellifica* (Бджола медоносна), *Rumex crispus* (Щавель кучерявий), *Rhus toxicodendron* (Сумах отруйний), *Naja* (Очкова змія), *Natrium muriaticum* (Поварена сіль), *Calcarea carbonica* (Кальція карбонат), *Thuja occidentalis* (Туя), *Sambucus nigra* (Бузина чорна), *Arsenicum album* (Білий окис миш'яку).
4. Призначення гомеопатичних препаратів залежно від модальності та конституційного типу.
5. Комбіновані гомеопатичні препарати для лікування алергії: *Gallium-Heel*, *Coenzyme compositum*, *Engystol*, Лімфоміозот. Лікарські форми. Склад препаратів.
6. Застосування нозодів: *Pyodermie-Nosode-Injeel*, *Astma-Nosode-Injeel*, *Mucosa nasalissuis-Injeel*, *Pulmo suis-Injeel*. Обґрунтування лікування, склад препаратів.

## Список рекомендованої літератури

1. Лекційний матеріал.
2. Рубан О. А., Перцев І. М., Куценко С. А., Маслій Ю. С. Допоміжні речовини у виробництві ліків : навч. посібн. для студ. вищ. фармац. навч. закл. Х.: Золоті сторінки, 2016. 720 с.
3. Вильям Берике *Materia Medica* гомеопатических препаратов. *Libra*. 2017. 720 с.

4. Вишневська Л. І., Сергеева О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

5. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.

6. Гуцол Л. П., Гуцол К. М., Цимбал І. П. Доказова база класичної гомеопатії: джерела, сьогодення, перспективи. *Фітотерапія*. Часопис. 2019. 1. С. 31 – 34.

*Завдання:* дати характеристику препаратів (оформити таблицю).

<b>Препарати</b>	<b>Ведучі для конституції симптоми</b>	<b>Модалності</b>
<i>Euphrasia officinalis</i>		
<i>Urtica urens</i>		
<i>Rumex crispus</i>		
<i>Apis mellifica</i>		
<i>Rhus toxicodendron</i>		
<i>Sulfur</i>		
<i>Naja</i>		
<i>Natrium muriaticum</i>		
<i>Thuja occidentalis</i>		



## ***Заняття № 5. Лікування за принципом подібності до ліків та хвороби. Загальні патологічні синдроми: запалення***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення гомеопатичних препаратів, що застосовуються при запаленні.

### **Запитання для самоконтролю**

1. Запалення, фактори (механічні, фізичні, хімічні, біологічні). Медіатори запалення (клітинні та плазмові). Роль ендотелію у розвитку запалення.

2. Клінічний перебіг запальних процесів. Основні форми запалення та стадії запальної відповіді. Механізм хронізації запальних процесів, причини (персистенція збудника хвороби, формування імунних комплексів).

3. Основні принципи алопатичного лікування запалення, можливість комбінації з гомеопатичними препаратами.

4. Гомеопатичні засоби для лікування запалення: *Apis mellifica* (Бджола медоносна), комплексний препарат *Apis-Нотакорд*, (Апісбелладонна); *Belladonna* (Красавка), *Belladonna-Echinacea*, *Belladonna-Нотакорд*, *Arnica montana* (Арніка гірська), *Aconitum napellus* (Борець), *Bryonia alba* (Переступ), *Mercurius* (Ртуть), *Hepar sulfuris* (Сірна печінка), *Graphites* (Графіт), *Acidum fluoraticum* (Фториста, плавикова кислота).

5. Підбір гомеопатичних препаратів залежно від модальності та конституційного типу.

### ***Список рекомендованої літератури***

1. Лекційний матеріал.
2. Вишневіська Л. І., Сергєєва О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

3. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.

4. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів» – 2-е вид. – Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.

5. Чекман І. С., Мощич О. П. Гомеопатія, як піонер наномедицини. *Український гомеопатичний щорічник*. 2017. Т. 14. С. 169 – 175.

*Завдання:* дати характеристику препаратів (оформити таблицю).

<b>Препарати</b>	<b>Ведучі для конституції симптоми</b>	<b>Модальності</b>
<i>Belladonnae</i>		
<i>Bryonia alba</i>		
<i>Aconitum napellus</i>		
<i>Apis mellifica</i>		
<i>Arnica montana</i>		
<i>Acidum fluoraticum</i>		
<i>Mercurius</i>		
<i>Hepar sulfuris</i>		
<i>Graphites</i>		

## **Заняття № 6. Лікування за принципом подібності до ліків та хвороби. Загальні патологічні синдроми: лихоманка**

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення гомеопатичних препаратів, що застосовуються під час лихоманки.

### **Запитання для самоконтролю**

1. Гарячка, визначення, причини. Механізм дії пірогенних агентів.
2. Загальні принципи лікування лихоманки алопатичними препаратами, можливість комбінації їх з гомеопатичними препаратами.
3. Монопрепарати для лікування лихоманки: *Aconitum napellus* (Борець), *Belladonna* (Красавка), *Gelsemium* (Жасмин жовтий), *Eupatorium perfoliatum* (Пісконник перфорований).
4. Призначення гомеопатичних препаратів залежно від модальності та конституційного типу.
5. Комбіновані гомеопатичні препарати: *Gripp-Heel*, *Viburcol*. Лікарські форми. Склад препаратів, застосування у дітей.
6. Профілактика та лікування поствакцинальних ускладнень гомеопатичними препаратами у дітей. Перерахувати препарати, вказати лікарську форму та розведення.

### **Список рекомендованої літератури**

1. Лекційний матеріал.
2. Вишневіська Л. І., Половко Н. П., Олійник С. В. Технологія гомеопатичних лікарських засобів : навчально-методичний посібник для викладачів. Х.: Вид-во НФаУ, 2018. 86 с.
3. Рубан О. А., Перцев І. М., Куценко С. А., Маслій Ю. С. Допоміжні речовини у виробництві ліків : навч. посібн. для студ. вищ. фармац. навч. закл. Х.: Золоті сторінки, 2016. 720 с.

4. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.

5. Mathie R. T., Fok Y., Viksveen P., Davidson J. T. Systematic review and meta-analysis of randomised, other-than-placebo controlled, trials of non-individualised homeopathic treatment. *Homeopathy*. 2019. 108(2). P. 88 – 101.

6. Relton C, Cooper K, Viksveen P, Fibert P, Thomas K. Prevalence of homeopathy use by the general population worldwide: a systematic review. *Homeopathy*. 2017. 106 (2). P. 69 – 78.

7. Surender S. Prerna K., Ritu K. Safety studies of homeopathic drugs in acute, sub-acute and chronic toxicity in rats. *Indian Journal of Research in. Homeopathy*. 2017. Vol. 11, N 1. P. 48 – 57.

*Завдання:* дати характеристику препаратів (оформити таблицю).

<b>Препарат</b>	<b>Ведучі для конституції симптоми</b>	<b>Модальності</b>
<i>Belladonnae</i>		
<i>Gelsemium</i>		
<i>Aconitum napellus</i>		
<i>Eupatorium perfoliatum</i>		

## **Заняття № 7. Лікування за принципом подібності ліків та хвороб. Загальні патологічні синдроми: біль**

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення гомеопатичних препаратів, що застосовуються при больовому синдромі.

### **Запитання для самоконтролю**

1. Біль, визначення, процес формування болю, шляхи проведення болю, поняття про ноцептивну систему. Причини виникнення болю.

2. Діагностика та загальні принципи лікування больового синдрому алопатичними препаратами, можливість комбінації їх із гомеопатичними препаратами.

3. Гомеопатичні засоби для лікування больового синдрому: *Aconitum napellus* (Борець), *Apis mellifica* (Бджола медоносна), *Arnica montana* (Гірська арніка), *Arsenicum album* (Білий окис миш'яку), *Belladonna* (Красавка), *Berberis vulgaris* (Барбарис), *Bryonia alba* (Переступ), *Cantharis vesicatoria* (Шпанська мушка), *Capsicum annuum* (Перець стручковий), *Dulcamara* (Паслін солодко-гіркий), *Hypericum perforatum* (Звіробій), *Ledum* (Багульник), *Ranunculus bulbosus* (Отрутний плющ), *Rhododendron* (Альпійська троянда), *Sanguinaria canadensis* (Кров'яний корінь), *Phytolacca* (Лаконіс американський).

4. Призначення гомеопатичних препаратів залежно від модальності та конституційного типу.

5. Комбіновані гомеопатичні препарати: *Cantharis-Injeel*, *Cantharis-Injeel forte*, *Cantharis compositum S*, *Capsicum-Injeel*, *Capsicum-Injeel forte*, *Dulcamara-Injeel*, *Dulcamara-Injeel forte*, *Dulcamara-Нотaccord*, *Hypericum-Н*. Лікарські форми. Склад препаратів.

### **Список рекомендованої літератури**

1. Лекційний матеріал.

2. Вишневська Л. І., Сергеева О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

3. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.

4. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вид. 4-те, випр. та допов. Вінниця : Нова Книга, 2016. 536 с.

5. Шульга Л. І., Безценна Т. С., Губченко Т. Д., Лукієнко О. В. Гомеопатичні препарати промислового виробництва як питання для самостійного розгляду у післядипломній підготовці спеціалістів фармації.: Матер. II наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю Pharmaceuticals science and practice: problems, achievements, prospects, м. Харків, 27 квітня 2018 р. Х. : НФаУ, 2018. С. 451 – 453.

*Завдання:* дати характеристику препаратів (оформити таблицю).

<b>Препарати</b>	<b>Ведучі для конституції симптоми</b>	<b>Модальності</b>
<i>Cantharis vesicatoria</i>		
<i>Capisicum annuum</i>		
<i>Dulcamara</i>		
<i>Hypericum perforatum</i>		
<i>Ledum</i>		
<i>Ranunculus bulbosus</i>		

<i>Sanguinaria canadensis</i>		
<i>Phytolacca</i>		
<i>Aconitum napellus</i>		

## **РОЗДІЛ III. Особливості фармацевтичної гомеопатії. Загальні засади виготовлення гомеопатичних препаратів. Загальна характеристика субстанцій та допоміжних речовин**

### ***Заняття № 1. Загальні принципи виготовлення гомеопатичних препаратів. Загальна характеристика субстанцій та допоміжних речовин***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення основних принципів виготовлення гомеопатичних препаратів.

#### **Запитання для самоконтролю**

1. Особливості гомеопатичних препаратів.
2. Сировина для виготовлення гомеопатичних препаратів. Застосування в гомеопатії продуктів рослинного походження, отриманих зі свіжої (соки свіжих рослин) та висушеної рослинної сировини.
3. Застосування в гомеопатії продуктів тваринного походження: комах, молюсків, рептилій, членистоногих, виділень окремих тварин, зміїної отрути.
4. Застосування у гомеопатії органопрепаратів. Навести приклади.
5. Застосування в гомеопатії культур мікроорганізмів (нозоди): *Tuberculinum nosode*, *Dephterinium nosode*, *Psorinum nosode*.
6. Застосування у гомеопатії продуктів мінерального походження. Препарати, що містять сірку, миш'як, фосфор, кремній. Препарати кислот: хлористоводневої, азотної, сірчаної, мурашиної, оцтової кислот.
7. Застосування в гомеопатії алопатичних лікарських засобів.



8. Виробництво гомеопатичних лікарських засобів у промислових (великі серії) та в аптечних умовах (малі серії). Нормативні документи, галузеві стандарти.

9. Визначення вихідної речовини. Вихідний матеріал для виготовлення розведень, матричні настойки або фіти зі свіжої або висушеної рослинної сировини та сировини тваринного походження.

10. Допоміжні речовини у виробництві гомеопатичних засобів.

11. Проблеми стандартизації гомеопатичних лікарських засобів.

### *Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.

2. Рубан О. А., Перцев І. М., Куценко С. А., Маслій Ю. С. Допоміжні речовини у виробництві ліків : навч. посібн. для студ. вищ. фармац. навч. закл. Х.: Золоті сторінки, 2016. 720 с.

3. Вишневіська Л. І., Сергеева О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

4. Гуцол Л. П., Гуцол К. М., Цимбал І. П. Доказова база класичної гомеопатії: джерела, сьогодення, перспективи. *Фітотерапія*. Часопис. 2019. 1. С. 31 – 34.

*Завдання:* відповіді на тест у зошиті.

1. Вкажіть, що використовують як розчинник в гомеопатичних розчинах та розведеннях:

а) воду очищену;

б) олія какао;

в) гліцерин;

г) етанол різної концентрації;

д) все перераховане.

2. Вкажіть, чим супроводжується виготовлення гомеопатичних розчинів:

- а) нагріванням;
- б) охолодженням;
- в) потенціюванням.

3. Зауважте, що використовують при виготовленні гомеопатичних розведень:

- а) ваги аналітичні;
- б) стандартний краплемір;
- в) хімічні піпетки;
- г) флакони-крапельниці.

4. Вкажіть, як називають суміш свіжого соку рослин та етанолу в гомеопатії:

- а) рідкий екстракт;
- б) настойка;
- в) настій;
- г) есенція;
- д) оподілок.

5. Для виготовлення гомеопатичних настоянок матричних використовують:

- а) розчини кислот;
- б) рослинна сировина;
- в) тваринна сировина;
- г) суміш соку рослин із розчинами етанолу;
- д) розчини мінеральних речовин.

6. Вкажіть, які речовини використовують для виготовлення тритурацій:

- а) тверді порошкоподібні речовини;

- б) настоянки матричні;
- в) розчини олійні;
- г) розчини водні та водно-етанольні.

7. Відзначте особливості гомеопатичних препаратів:

- а) немає побічних дій при правильному застосуванні;
- б) посилюють захисні функції організму;
- в) приймаються регулярно та довгостроково;
- г) ефективність препаратів обумовлена вибором лікарського засобу згідно із законом подібності;
- д) все перераховане.

8. Позначте речовини, що вимагають зберігання у спеціальних приміщеннях:

- а) пахучі речовини;
- б) речовини у потенції D1;
- в) розчини отрут;
- г) речовини у потенції D3;
- д) все перераховане.

9. Вкажіть універсальний антидот гомеопатичних засобів:

- а) камфора;
- б) унітіол;
- в) тетацин-кальцій.

10. Оберіть рослину, яка може викликати отруєння:

- а) кропива
- б) красавка
- в) багно звичайне
- г) софора

**РОЗДІЛ IV. Теоретичні аспекти виготовлення гомеопатичних препаратів у різних лікарських формах. Розведення. Потенціювання. Класифікація гомеопатичних препаратів. Поняття про гомеопатичні дози**

***Заняття № 1. Теоретичні аспекти виготовлення гомеопатичних препаратів у різних лікарських формах. Розведення. Потенціювання. Класифікація гомеопатичних препаратів. Поняття про гомеопатичні дози***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення основних принципів виготовлення гомеопатичних препаратів.

**Запитання для самоконтролю**

1. Шкали розведень: десяткова шкала (D), сотенна шкала (C), тисячна (M), п'ятдесятитисячна (LM).
2. Низькі, середні та високі зони потенції.
3. Термін «доза» в гомеопатії (мала, велика, німа).
4. Терапевтична активність мікродоз гомеопатичної речовини. Закон Арндт - Шульца, застосування в гомеопатії.
5. Принципи (критерії) вибору необхідної потенції.
6. Спосіб виготовлення розведень (потенцій), запропонований С. Ганеманом. Дати характеристику.
7. Спосіб виготовлення розведень (потенцій) за Корсаковим. Дати характеристику.
8. Класифікація гомеопатичних препаратів. Монопрепарати.
9. Комплексні гомеопатичні препарати, класифікація. Власне комплексні препарати, гоммакорди, каталізатори. Визначення, характеристика, приклади, фірма-виробник.
10. Надмалі дози антитіл: антитіла до цитокінів та факторів росту, до мозковоспецифічного білка S 100, до ферментів

ендотеліальної NO-синтетази та трипсиноподібної протеази – простатоспецифічного антигену, антитіла до рецепторів ангіотензину II, антитіла до низькомолекулярних сполук (гістаміну, холецистокініну).

11. Гомеопатичні препарати на основі надмалих доз антитіл: артрофон, пропротен, тенот, імпаза, афала, анаферон, холестам, епігам. Принципи призначення.

### *Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.
2. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.
3. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вид. 4-те, випр. та допов. Вінниця : Нова Книга, 2016. 536 с.
4. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів» – 2-е вид. – Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
5. Олійник С. В. Актуальність створення гомеопатичних препаратів на основі сировини рослинного походження. *Scientific Journal «ScienceRise»*. № 12. (4). 2015. С. 43 – 47.

### *Завдання:*

#### ***I. Відповісти на тест у зошиті***

1. Вкажіть назву дози в низькому розведенні, що викликає патологічні симптоми, подібні до хвороби:
  - а) велика;
  - б) мала;
  - в) разова.

2. Вкажіть, як у гомеопатичній практиці називаються розведення від С6 до С30:

- а) середні;
- б) низькі;
- в) високі.

3. Вкажіть термін, що позначає послідовне зменшення концентрації речовини аж до повної відсутності її у виготовленому розчині:

- а) динамізація;
- б) розведення;
- в) потенціювання.

4. Відзначте, які шкали розведення лікарських засобів використовують у гомеопатії:

- а) десяткову;
- б) сотенну;
- в) тисячну.

5. Вкажіть, яка концентрація відповідає позначенню С6:

- а)  $1 \cdot 10^{-6}$ ;
- б)  $1 \cdot 100^{-6}$ ;
- в)  $1 \cdot 6^{-10}$ ;
- г)  $1 \cdot 10^6$ ;
- д)  $1 \cdot 100^6$ .

6. Вкажіть, яка концентрація відповідає позначенню D2:

- а)  $1 \cdot 10^{-2}$ ;
- б)  $1 \cdot 100^{-2}$ ;
- в)  $1 \cdot 2^{-10}$ ;
- г)  $1 \cdot 100^2$ ;

д)  $1 \cdot 10^2$ .

7. Вкажіть, яка концентрація відповідає позначенню D3:

а)  $1 \cdot 10^{-3}$ ;

б)  $1 \cdot 100^{-3}$ ;

в)  $1 \cdot 3^{-10}$ ;

г)  $1 \cdot 100^3$ ;

д)  $1 \cdot 10^3$ .

8. Вкажіть, яка концентрація відповідає позначенню С4:

а)  $1 \cdot 10^{-4}$ ;

б)  $1 \cdot 100^{-4}$ ;

в)  $1 \cdot 4^{-10}$ ;

г)  $1 \cdot 10^4$ ;

д)  $1 \cdot 100^4$ .

9. Позначте, які ступки використовують при виготовленні тритурацій:

а) фарфорові;

б) із полімерних матеріалів;

в) із нержавіючої сталі;

г) агатові;

д) мідні.

10. Позначте мінімальний час для виготовлення одного розведення тритурації:

а) 5 хв.;

б) 10 хв.;

в) 20 хв.;

г) 30 хв.;

д) 60 хв.

11. Вкажіть, як визначають однорідність тритурації:

- а) під мікроскопом;
- б) неозброєним оком;
- в) під лупою;
- г) за величиною зовнішньої питомої поверхні.

12. Зауважте, що необхідно зробити перед кожним використанням тритурації:

- а) ретельно перемішати її у ступці;
- б) струсити 10 разів вручну;
- в) не перемішувати.

13. Вкажіть, як застосовують гомеопатичні гранули:

- а) усередину;
- б) для подальшого виготовлення розведень;
- в) зовнішньо;
- г) для виготовлення мазей.

14. Зауважте, як необхідно наносити вихідні розведення на гранули цукру:

- а) вручну протягом 10 хв.;
- б) у механічних змішувачах протягом 3-4 хв.;
- в) в етанольно-водному розведенні;
- г) попередньо змішавши із сиропом цукровим;
- д) усіма вищезазначеними способами.

15. Вкажіть назву методу потенціювання речовини в одній ємності:

- а) потенціювання за Корсаковим;
- б) потенціювання за Ганеманом;
- в) потенціювання за Кентом.



## **II. Розв'язати задачі**

**Завдання 1.** Студент за допомогою механічного змішувача виготовив як внутрішньоаптечну заготовку тритурацію *Cuprum metallicum* D3 200,0 з 0,2 г порошку міді металеві та 199,8 г цукру молочного.

Час виготовлення – 60 хв.

Дайте критичну оцінку правильності виконаних розрахунків.

**Завдання 2.** Студент вручну виготовив як внутрішньоаптечну заготовку тритурацію *Baryta carbonica* C3 – 300,0, використовуючи 3,0 тритурації барію карбонату C2 та 297,0 цукру молочного.

Час виготовлення – 30 хв.

Дайте критичну оцінку правильності виконаних розрахунків.

**III. Описати техніку приготування** гомеопатичного препарату за десятковою (децимальною) шкалою.

**IV. Описати техніку виготовлення** гомеопатичного препарату за сотенною шкалою.

**V. Описати техніку оцінки** сухого залишку оподельдока гомеопатичного.

**VI. Виписати рецепти** вивчених на занятті гомеопатичних препаратів на основі надмалих доз антитіл. Призначити схему лікування.

## **РОЗДІЛ V. Упаковка, маркування, зберігання гомеопатичних препаратів. Контроль якості гомеопатичних лікарських засобів та препаратів**

### ***Заняття № 1. Упаковка, маркування, зберігання гомеопатичних препаратів. Контроль якості гомеопатичних лікарських засобів та препаратів***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення показників контролю якості гомеопатичних засобів та препаратів.

#### **Запитання для самоконтролю**

1. Правила пакування, маркування та зберігання гомеопатичних препаратів.
2. Контроль якості гомеопатичних лікарських засобів та препаратів.
3. Попередній, наступний (вибірковий) та арбітражний державний контроль.
4. Показники органолептичного контролю.
5. Фізичний та хімічний контроль (якісний та кількісний).
6. Контроль якості лікарських форм. Показники якості настоянок гомеопатичних матричних та ферментованих.
7. Показники якості настоїв та відварів, крапель очних.
8. Показники контролю якості розведень D1, D2, D3.
9. Показники якості тритураций, оцінка якості гранул на розпадність.
10. Показники якості гомеопатичних мазей, масел, супозиторіїв.
11. Система контролю якості гомеопатичних препаратів, запропонована вітчизняним вченим Ф. Р. Черніковим.
12. Метод молекулярного флукуаційного світлорозсіювання (прилад «АГЛС-ЕДАС»). Коефіцієнт ступеня подібності.

13. Метод кристалографії, розроблений Нижегородською медичною академією (професор А. В. Воробйов із співавт.) спільно з Російською гомеопатичною асоціацією за підтримки підприємства «Гомеофарма».

*Список рекомендованої літератури*

1. Лекційний матеріал.
2. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вид. 4-те, випр. та допов. Вінниця : Нова Книга, 2016. 536 с.
3. Вишневська Л. І., Сергєєва О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.
4. Рубан О. А., Перцев І. М., Куценко С. А., Маслій Ю. С. Допоміжні речовини у виробництві ліків : навч. посібн. для студ. вищ. фармац. навч. закл. Х.: Золоті сторінки, 2016. 720 с.
5. Вильям Берике *Materia Medica* гомеопатических препаратов. *Libra*. 2017. 720 с.

*Завдання:*

***I. Відповісти на тест у зошиті***

1. Позначте, як маркуються гомеопатичні препарати в порядку внутрішньоаптечної заготівлі:
  - а) вказують назву аптечної установи;
  - б) пишуть напис «Гомеопатичний лікарський засіб»;
  - в) вказують потенцію (ступінь розведення);
  - г) вказують спосіб розведення та серію;
  - д) спосіб застосування та кількість доз;
  - е) все перераховане.

2. Вкажіть показники, за якими оцінюють якість настоянок гомеопатичних матричних:

- а) вологість вихідної рослинної сировини;
- б) значення рН;
- в) вміст соку в рослинній сировині;
- г) вміст етанолу, екстрактивних речовин (сухого залишку) та важких металів;
- д) середню масу.

3. Вкажіть показники, за якими оцінюють якість настоянок матричних ферментованих:

- а) вологість вихідної рослинної сировини;
- б) зовнішній вигляд, колір, запах;
- в) забарвлення та ступінь каламутності молочної сироватки;
- г) утримання важких металів.

4. Вкажіть показники, за якими оцінюють якість настоїв та відварів:

- а) зовнішній вигляд, колір, запах;
- б) вміст екстрактивних речовин;
- в) утримання важких металів;
- г) справжність речовин.

5. Вкажіть показники, за якими оцінюють якість крапель очних:

- а) зовнішній вигляд;
- б) прозорість;
- в) значення рН;
- г) справжність речовин;
- д) осмолярність;
- е) відсутність механічних включень;
- ж) все перераховане.

6. Вкажіть, як готують мазі, що застосовуються у гомеопатії:

а) за загальними правилами статті ДФ;

б) завжди за особливими правилами;

в) за вказівками, наведеними у рецепті;

г) у вигляді медичних олівців;

д) завжди використовуючи принцип потенціювання вихідних розведень.

7. Вкажіть, чи перевіряють гомеопатичні гранули на розпадність:

а) не перевіряють;

б) перевіряють;

в) не перевіряють, оскільки цей тест застосовують при контролі тільки таблеток.

8. Вкажіть, які параметри гомеопатичних мазей контролюють відповідно до статті «Мазі»:

а) зовнішній вигляд, колір, запах;

б) значення рН;

в) кислотне число;

г) однорідність;

д) масу вмісту в одній упаковці;

е) все перераховане.

9. Вкажіть параметр гомеопатичних мазей на гідрофільній основі, що визначається потенціометричним методом:

а) зовнішній вигляд, колір, запах;

б) значення рН;

в) кислотне число;

г) однорідність;

д) розмір часток.

10. Зауважте, в яких препаратах визначають кислотне число:

- а) в оподельдоках;
- б) у мазях на гідрофільній основі;
- в) у гомеопатичних сироплах;
- г) у гомеопатичних препаратах на основі олій.

11. Вкажіть параметри, що визначаються в гомеопатичних супозиторіях:

- а) зовнішній вигляд, колір, однорідність;
- б) значення рН;
- в) температуру плавлення;
- г) час повної деформації;
- д) середню масу.

12. Позначте припустимі відхилення маси супозиторіїв від середньої маси:

- а) не більш + 10 %;
- б) не більш + 5 %;
- в) не більш + 7 %.

13. Вкажіть, у яких лікарських формах визначають справжність та кількісний вміст діючих та допоміжних речовин:

- а) у настоянках матричних ферментованих;
- б) у есенціях;
- в) у будь-якій лікарській формі;
- д) у гомеопатичних сироплах та еліксирах.

14. Вкажіть, що не визначають показники якості гранул:

- а) однорідність по фарбуванню та розміру;
- б) міцність;
- в) кількість злиплих гранул;

- г) розпадність;
- д) зміст тальку.

15. Вкажіть, які гомеопатичні препарати підлягають запобіжному контролю:

- а) вперше дозволені для медичного застосування;
- б) серійно випускаються за зміненою технологією;
- в) при отриманні ліцензії виробництва;
- г) переведені на цей вид контролю у зв'язку з погіршенням їхньої якості;
- д) все перераховане правильно.

16. Вкажіть, які параметри оцінюють при органолептичному контролі:

- а) зовнішній вигляд;
- б) запах, смак;
- в) однорідність;
- г) відсутність механічних включень;
- д) все перераховане правильно.

17. Вкажіть допустимі відхилення D3 гомеопатичних тритурацій, розчинів та рідких лікарських засобів:

- а)  $\pm 5\%$  від зазначеної концентрації;
- б)  $\pm 10\%$  від зазначеної концентрації;
- в)  $\pm 5\%$  загальної маси;
- г)  $\pm 10\%$  від загальної маси чи обсягу;
- д)  $\pm 10\%$  від зазначеної концентрації та відповідають виготовленню їх у вигляді концентратів та напівфабрикатів.

18. Вкажіть вид контролю, якому піддаються гомеопатичні концентрати та напівфабрикати (настойки матричні, розведення), що надходять із приміщень зберігання до асистентської кімнати:

- а) фізичний;
- б) якісний хімічний;
- в) хімічний кількісний.

19. Відзначте, як контролюються рідкі гомеопатичні розведення неорганічних та органічних лікарських речовин та їх тритурацій до D3 розведення:

- а) обов'язково;
- б) вибірково;
- в) якісний хімічний контроль;
- г) повний хімічний контроль.

20. Вкажіть, як готують гомеопатичні розведення неорганічних та органічних лікарських речовин та їх тритурації до D3 (не мають методик якісного та кількісного аналізу):

- а) виготовлення заборонено;
- б) у нормативних документах не обумовлюється;
- в) проводиться «під наглядом».

21. Вкажіть, чи слід дотримуватись умов асептики при виготовленні гомеопатичних розведень відповідно до нормативних документів:

- а) так;
- б) ні;
- в) бажано.

22. Вкажіть, як у гомеопатичній практиці називаються розведення від вихідних субстанцій або тинктур (0) до С6 розведення:

- а) середні;



- б) низькі;
- в) високі.

***II. Опишіть техніку оцінки якості гомеопатичних гранул на розпадність.***

## **РОЗДІЛ VI. Основні лікарські засоби, що застосовуються у гомеопатії. Гомеопатичні ліки, що застосовуються при найпоширеніших захворюваннях**

### ***Заняття № 1. Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях органів дихання***

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення гомеопатичних засобів, що застосовуються при захворюваннях органів дихання.

#### **Запитання для самоконтролю**

1. Монопрепарати, що застосовуються при захворюваннях дихальної системи: *Thuja*, *Allium cepa* (Цибуля ріпчаста), *Euphrasia officinalis* (Очанка аптечна), *Sambucus nigra* (Бузина чорна), *Natrium muriaticum*, *Sabadilla*, *Dulcamara*, *Mercurius solubilis*, *Arsenicum iodatum*, *Sulfur*, *Calcarea carbonica*, *Ipecacuanha* (Блювотний корінь). Монопрепарати, які застосовують при гострих респіраторних вірусних інфекціях: *Aconitum*, *Bryonia alba*, *Ipecacuanha*, *Belladonna*, *Apis mellifica*.

2. Комплексні гомеопатичні препарати, що застосовуються при захворюваннях дихальної системи: Гирель, Тонзилла композитум, Лімфоміозот, Енгістол, Еуфорбіум композитум, Мукоза композитум, Ангінхель та Бронхалісхель, Гріпхель, Галіумхель; Фарінгомед, Післягрипін, Ріносеннай, Акогрипін (ТОВ «Матеріа Медика», Росія); Інфлюцид, Рінітал, Цинабсін, Тонзілотрен (Німецький гомеопатичний союз); Оциллококцидум, Корізалія, Стодаль, Гомеовокс (Laboratoires Voiron, Франція). Лікарські форми. склад.

3. Підбір гомеопатичних препаратів залежно від модальності та конституційного типу.

### Список рекомендованої літератури

1. Лекційний матеріал.
2. Борисюк І. Ю., Фізор Н. С., Валіводзь І. П. Гомеопатичні препарати: навчальний посібник. Одеса: ОНМедУ, 2020. 168 с.
3. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вид. 4-те, випр. та допов. Вінниця : Нова Книга, 2016. 536 с.
4. Державна фармакопея України: / Укр. наук. фармакопейний центр якості лікарських засобів. – 2 вид. – Х.: Держ. п-во «Укр. наук. фармакопейний центр лікарських засобів», 2015. Т. 1. 1128 с.
5. Relton C, Cooper K, Vixsveen P, Fibert P, Thomas K. Prevalence of homeopathy use by the general population worldwide: a systematic review. *Homeopathy*.2017. 106 (2). P. 69 – 78.

Завдання: дати характеристику препаратів (оформити таблицю).

<b>Препарати</b>	<b>Ведучі для конституції симптоми</b>	<b>Модальності</b>
<i>Thuja</i>		
<i>Allium cepa</i>		
<i>Euphrasia officinalis</i>		
<i>Sambucus nigra</i>		
<i>Ipecacuanha</i>		
<i>Camphora</i>		
<i>Sabadilla</i>		

## **Заняття № 2. Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях серцево-судинної системи**

**Ціль заняття:** формування професійних знань про предмет, визначення основних понять, що стосуються теми заняття, вивчення гомеопатичних засобів, що застосовуються при захворюваннях серцево-судинної системи.

### **Запитання для самоконтролю**

1. Монопрепарати, що застосовуються при захворюваннях серцево-судинної системи: *Aconitum nappeilis*, *Bryonia alba*, *Rhus toxicodendron*, *Arnica montana*, *Ferrum phosphoricum*, *Phosphorus*, *Crotalus horridus* (Кроталюс, Лахезіс), *Echinacea augustifoli*, *Ledum pallustra*, *Manganum aceticum*, *Sulfur jodatum*, *Kalmia latifolia*, *Cactus grandiflorus*, *Naja tripudians*, *Acidum hydrocyanatum*, *Spigelia anthelmica*, *Digitalis purpurea*, *Sulfur*, *Aposynum cannabinum*, *Iberis amara*, *Bothrops lanciولاتus*. Монопрепарати, які застосовують при гіпертонічній хворобі: *Aconitum nappeilis*, *Aurum muriaticum-natronatum*, *Aurum jodatum*, *Barita carbonica*, *Ignatia amara*.

2. Комплексні гомеопатичні препарати, які застосовуються при захворюваннях серцево-судинної системи: Кралолін (Heel GmbH, Німеччина); Кардіоіка (ТОВ «Матеріа Медика», Росія); Ауро-кард (Німецький гомеопатичний союз); Коралгін, Гіпертензин, Ангіосан (ТОВ "Гомеофарма", Росія); Пумпан, Бітнер КАРДІО (ТОВ «Бітнер Фарма»); Кардіалгін ЕДАС-106, Кардіоміл ЕДАС-135 (ВАТ «Холдинг ЕДАС»). Лікарські форми. Склад.

3. Підбір гомеопатичних препаратів залежно від модальності та конституційного типу.

### **Список рекомендованої літератури**

1. Лекційний матеріал.

2. Вишневська Л. І., Сергеева О. Ю., Олійник С. В. Гомеопатична фармація і медицина. Глосарій термінів та визначень: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Х. : Оригінал, 2017. 340 с.

3. Чекман І. С., Мошич О. П. Гомеопатія, як піонер наномедицини. *Український гомеопатичний щорічник*. 2017. Т.14. С. 169 – 175.

4. Крилов А. А., Песоніна С. П., Крилова Г. С. Гомеопатія для лікарів загальної практики. СПб., 1997.

5. Песоніна С. П., Філіппова Н. А., Васильєв Ю. В., Чорних А. А. Гомеопатія та фітотерапія в кардіологічній практиці. СПб: Центр гомеопатії, 2008.

*Завдання:* дати характеристику препаратів (оформити таблицю).

<b>Препарати</b>	<b>Ведучі для конституції симптоми</b>	<b>Модальності</b>
<i>Aconitum nappelis</i>		
<i>Belladonna</i>		
<i>Ferrum phosphoricum</i>		
<i>Sulfur jodatum</i>		
<i>Phytolacca decandra</i>		
<i>Barita carbonica</i>		
<i>Ignatia amara</i>		

## Теми для самостійної роботи студента

1. С. Ганеман – основоположник гомеопатичного методу лікування.
2. Історія розвитку гомеопатії. Особливості розвитку гомеопатії у Росії.
3. Г. Реккевег – основоположник гомотоксикології.
4. Основні принципи гомеопатії.
5. Теоретичні основи гомеопатії, сучасні уявлення про гомеопатичні препарати, особливості їх дії на організм.
6. Сучасний стан гомеопатії в Росії та за кордоном.
7. Комплексні гомеопатичні препарати.
8. Сучасні гомеопатичні препарати у педіатрії.
9. Сучасні гомеопатичні препарати у гінекології.
10. Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях серцево-судинної системи.
11. Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях органів дихання.
12. Застосування гомеопатичних препаратів при захворюваннях опорно-рухового апарату.
13. Застосування гомеопатичних препаратів при сечокам'яній хворобі.
14. Сучасні гомеопатичні препарати в урології.
15. Гомеопатична терапія у дерматологічній практиці.
16. Можливості використання гомеопатичних препаратів у спортивній медицині.
17. Вітчизняні та зарубіжні фірми — виробники гомеопатичних препаратів.
18. Вчення С. Ганемана про міазми. Диференціальна діагностика міазмів.
19. Генетичні аспекти гомеопатії. Постійність гомеостазу та гомеопатичного впливу.

## **Питання до залікового заняття з дисципліни «Фармацевтична гомеопатія» для студентів спеціальності «Фармація»**

1. Введення. Історія гомеопатії. Місце гомеопатії у сучасній медицині.
2. Розвиток гомеопатії в Росії та за кордоном.
3. Наукові дослідження, спрямовані на теоретичне обґрунтування гомеопатії як одного з напрямків медицини.
4. Нормативні документи, що регламентують гомеопатичний метод лікування в РФ.
5. Основні засади гомеопатії за С. Ганеманом (доктрина). Правило схожості.
6. Принцип застосування лікарських речовин у малих дозах (високих розведеннях).
7. Принцип потенціювання.
8. Принцип випробування гомеопатичного препарату на здорових людях.
9. Індивідуальний та комплексний підходи до діагностики та лікування хворого.
10. Особливості фармацевтичної гомеопатії.
11. Предмет та завдання фармацевтичної гомеопатії.
12. Загальні засади виготовлення гомеопатичних препаратів.
13. Загальна характеристика субстанцій та допоміжних речовин.
14. Виготовлення гомеопатичних препаратів у різних лікарських формах.
15. Шкали розведення лікарських засобів.
16. Класифікація гомеопатичних препаратів.
17. Поняття про гомеопатичні дози (розведення, кількість на один прийом, кількість прийомів, схеми прийомів гомеопатичних препаратів).
18. Настоянки гомеопатичні матричні. Настояї та відвари.

19. Гомеопатичні лікарські розчини для ін'єкцій. Краплі очні. Краплі для носа.
20. Сиропи гомеопатичні. Елексири.
21. Тритюрації гомеопатичні.
22. Гранули та таблетки гомеопатичні, визначення, приклади.
23. Мазі, олії, зовнішні спирти, супозиторії гомеопатичні, визначення, приклади.
24. Упаковка, маркування, зберігання гомеопатичних препаратів.
25. Внутрішньоаптечна заготівля гомеопатичних препаратів.
26. Контроль якості гомеопатичних лікарських засобів та препаратів.
27. Попередній та арбітражний державний контроль якості гомеопатичних лікарських засобів.
28. Показники якості настоянок гомеопатичних матричних, настоянок матричних ферментованих, настоїв та відварів.
29. Метод кристалографії, застосування у гомеопатії.
30. Конституційний та нозологічний принципи подібності.
31. Гомеопатичні ліки, що застосовуються при захворюваннях серцево-судинної системи.
32. Гомеопатичні ліки, які застосовуються при захворюваннях дихальної системи.
33. Гомеопатичні ліки, що застосовуються при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту.
34. Гомеопатичні ліки, які застосовуються при захворюваннях опорно-рухового апарату.
35. Комплексні гомеопатичні препарати, визначення, види, приклади.
36. Вітчизняні та зарубіжні фірми-виробники гомеопатичних препаратів.
37. Загальні правила оформлення рецепту на гомеопатичний препарат.



38. Апарати та обладнання гомеопатичної аптеки.
39. Організація роботи у гомеопатичній аптеці.
40. Порівняльна характеристика технології виготовлення гомеопатичних гранул та алопатичних пігулок.
41. Порівняльна характеристика виготовлення гомеопатичних та алопатичних мазей.
42. Супозиторії. Порівняльна характеристика технології виготовлення гомеопатичних та алопатичних супозиторіїв.
43. Гомеопатичні олії. Відмінні риси виготовлення гомеопатичних масел від алопатичних масляних розчинів.
44. Характеристика лікарської форми «Опodelьдоки». Виготовлення опodelьдоків в гомеопатичних аптеках.
45. Диференціальна діагностика міазмів.
46. Використання гомеопатичних препаратів у спортивній медицині.
47. Застосування гомеопатичних препаратів у дерматологічній практиці.
48. Закон Герінга та велика захисна система Г. Рекквега.

Навчальне видання

**Еберле Лідія Вікторівна**  
**Устянська Ольга Володимирівна**

## **ГОМЕОПАТИЧНІ ПРЕПАРАТИ**

*МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ*

для проведення лабораторних занять з курсу за спеціальністю:  
226 «Фармація. Промислова фармація» та 102 «Хімія»

*В авторській редакції*

Підп. до друку 13.10.2022. Формат 60x84/16.  
Ум.-друк. арк. 2,89. Тираж 10.  
Зам. № 2500.

**Видавець і виготовлювач**  
**Одеський національний університет**  
**імені І. І. Мечникова**

Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12  
Тел.: (048) 723 28 39. E-mail: [druk@onu.edu.ua](mailto:druk@onu.edu.ua)

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.